

ארבעה ראשי שנים פרק ראשון ראש השנה ת.

עין משפט נר מצוה

מב א מיי פ"ג מהל'
משנה הל' ג:

רבינו חננאל

והרי יובלות, שיש להן מעשה תקיעת שופר ושלוש עבדים והחזרת ממכה. ופרקינן מתני' ר' ישמע' היא דאמר מראש השנה (שני) חילל יובל, והני כוליה איני אלא ביום הכפרים. ופירק רב אשי פירוק אחר ואמר הכי קמני, ארבעה ראשי שנים הן, ג' לדברי הכל שהן ראשי חודשים, באחד בניסן ובאחד באלול ובאחד בתשרי. אבל הרביעי באחד בשבט מחלוקת בית שמאי ובית הלל. ר' אלעזר ור' שמעון אומרים באחד בתשרי. אמר ר' יוחנן ושניון מקרא אחד דרשו לבשו כרים הצאן וגו', אימתי נעשו הצאן מלבשו לכרים שהן הטלאים, כלומר מתעברות, בזמן שהעמקים יטפו בר. ואימתי מתכסים העמקים מצמיח התבואה באדר, הילכך מתעברות באדר ויולדות באב לה' חודשים. ראש השנה שלהן אלול, ור' אלעזר ור' שמעון אומרים בזמן שיבולת אומרת שירה מתעברות. ולומר, שהתבואה גדילה בעמקים יטפו בר. וההרהר מנשבת בהן נשמע מוכה בקול הברה, וזו היא כעין שירה. ואימתי מגיעות בזה הגבול בניסן. הילכך מתעברות בניסן ויולדות באלול, ראש השנה שלהן תשרי. פירוש הרפאה, הבכירות. אפלתא, בשלמא האי קרא דייקא בר' מאיר שמתעברות באדר, בזמן שהעמקים יטפו בר, באדר, ומשתכחי נמי א' באדר. בכירות שעומדות קמה ואומרות שירה. אלא לר' אלעזר לה' שמעון איפסא הוא, והכי הוה ליה ליתוכח לבשו כרים הצאן יתרועעו אף ישירו, ועמקים יטפו בר, כלומר מתעברות בניסן בזמן שיתרועעו אף ישירו. ואיכא נמי עמקים [עטפון בר, בפאלאטא] [בתפייטאן]. ופירק רבא לדברי הכל באדר מתעברות כדמפרש קרא, ומשקמי מעשר בהמה למעשר דגן פליגי ופשוטה היא. באחד בתשרי ראש השנה לשנים. ואוקמה רב חסדא כרב זירא דאמר ראש שנה לחשבון תקופות, ור' אלעזר היא דאמר כדבעין למימר לקמן בתשרי נברא העולם. רב נחמן בר יצחק אמר ראש השנה לדין. דכתיב מראשית השנה עד וגו', מראש שנה נידון מה היא בסופה. וממאי דתשרי הוא, דכתיב תקעו בחודש שופר וגו' ופשוטה היא. ירושלמי. לשינוי נא לן כ'נתוב אחד] ואמר וזו היא חודש שיש בו חג ותקופה ואסף ושנה ויצא בו, הוי אומר זה תשרי כו'.

והרי יובלות. יש תימנה מאי ס"ד הא לא מיתוקמין כלל אלא לרבי שמעאל בנו של ר"י ז"צ לקמן: **באחד בשבט בבית שמאי. פי' בתמיה:** **שלושה** דדברי הכל **ואחד בשבט מחלוקת.** הא לא מתוקמא כ"ש דלית ליה אחד זאלול אלא כ"מ אמאי **א** [ואכתת] לריכי למימר נדסיב לה אליצא דתנאי דלרגלים לא מיתוקמא כ"מ: **לכשו ברים הצאן.** מתרגמין יעלו דוכרייא עילוי ענא והוא לשון נקיה **ז** וזקונט' מפרש לקמן **ד** לגבי הא דלמר רבי יהושע זייסן נברא העולם דקאלמריין זאלוטו הפרק זמן זמהה וזיה שמדווגים זה עם זה וזכאל לא פירש כן:

סמוך לגמרו עשורו. ור"מ א"ע: **דמנן צפ"ק דמעשרו** (מ"ג) **התבואה והזיתים משזינלו שלש מ"מ אין דרך ללקטם אלא כשנגמרו: מה מעשר דגן ר"ה שלו תשרי.** דמתנן צפירקין (דף ג.) ולירקות דהיינו למעשר כן מפרש גמ' (דף ג.) ומיחו לא מפרש מנלן ושמא נפקא לן מדכתיב עשר תעשר את כל תבואת זרעך ויולא השדה שנה שנה ואגמר עד שנה שנה משתרי דכתיב מראשית השנה דללקמן (ג"כ) גבי לשמיטין **א** [ועי"ל דטעמא דנתשרי דפירש רש"י פ"ב דתבואות (דף כה.)] דלא מתחייבו ישראל צמעשר עד שהתחילו לננות שמיטין א"כ מעשר צמיטין תלה רחמנא ושמיטין הוי תשרי ר"ה: **רב חסדא בר' זירא.** דמוקיש ליה למתני' לתקופות והא דלא תנא תשרי ר"ה למלכי אומות העולם משום דזאומות העולם לא קמיירי: **לתקופות בר' דאמר בתשרי נברא העולם.**

ומונין מולד הלזנה והתקופה מאלחד בתשרי ורבי יהושע מונה מניסן ויש נפקותא מרובה דצד צמה שקודס מנין של זה למנין של זה חיי שנה והא דקיימא לן פרק לילד מעשרין (עירובין ד' ע"ט) דלין תקופת ניסן נופלת אלא בצרצעה רצעי היום אם בתחילת היום וכו' היינו משום דהתם כוליה כר' יהושע דמניח צביריתא כוותיה דשמואל סבר כר' יהושע דלר"א כ"ה זאלול נברא העולם ולר' יהושע כ"ה צלדר היינו דכשנברא חרס צשעי קדש המדש וזה טעם למתשכי העזר לאחר צטרפו כל השעות **א** [והקפשה] של כל מחזורים שמיטין ז"ט תרמ"ב פ"ז ו' ימים תשע שעות תרמ"ב חלקים דרגילים לומר לפי שהיתה הלזנה מופה ע"י שקטרגה ונהגה מופה צעמא ז"ט תרמ"ב ולא מלינו טעם זה בכל מקום אלא זהו הטעם לפי שהמונה מצריחת העולם לא מונה ר"ה עד יום ששי שנברא חרס הראשון וצשעה תשיעית נטווה כדלמר פרק אחד דיני ממונות (סנהדרין ד' ל:)] ומסתמא אז קדש החדש ומשקדש החדש ע"כ היה המולד ו' שעות קודם לשיט שעי מסכי סיהרא ונמאל המולד בתחילת

והרי יובל. שהוא תלוי בתקיעה: **רז אשי אמר.** האי ללא חשיב צמתיתין אלא ארצעה לפי שלא מנה אלא ראשי שנים הנאים בראשי חודשים ואין רגלים מן המנין אלא כדלמריין רגל שבו ולהכי לא מני נמי ר"ה דעומר ושתי הלחם: ופרכיין א"כ **באחד בשבט.** צרישא כ"ש דלוי כ"ה הא אמרי צט"ו צו: **ה"ק כו'.** תנא דמתניתין קתם צרישא אחד צשצט צראשי שנים והדר פריש ואילי צסיפא צלחד צשצט ר"ה לאלין דצרי צ"ש למימרא דהא דקתם צרישא ארצעה ראשי שנים צראשי חודשים לאו דצרי הכל היא אלא אצ"ש קאי: **א** [שנלשה לדברי הכל לאו דוקא] דהא אחד זאלול נמי פלוגת' היא דלר"א ור"ש אומרים צלחד צתשרי אלא אצ"ה קאי: **ב** [לצטו כרים האלן.] מקרא הוא צשצט תהלים לצטו כרים האלן ועמקים יעטפו בר יתרועעו אף ישירו. לצטו כרים האלן מתלצשות הכצשים שמתעברות: **יעטפו בר.** שהרועיה לוממת וניכרת יפה: **יתרועעו אף ישירו.** בניסן כשיגיע זמן הקליר והתבואה צקשים שלה והרוח מנשבת והן נוקשים ו על זו נשמע הקול וגרלות כמזכורות: **זמן עיבור צמהה דקה חמשה חדשים:** ר"ה שלהן אלול. דסמוך לגמרו **א** [זמן חדש וישן שלהן לתודות השנה: **זמן שיתרועעו.** השיבולים: **הואו צאפסא.** יש לך זלן המעטיפות ומתאחרות לקבל זכר עד ניסן צלז רובן מאדר הוו: **צלמא לר"מ.** דררש קרא דכתיב לצטו כרים: **ואילוי נמי.** מיעוטא שאין מתלצשות כרים עד שיתרועעו השיבולים: **אלא לר"א.** דלמר רוצא בניסן ומיעוטא צלדר איפכא מיצעי ליה למיכבד: **מעשר דגן סמוך לגמרו עשורו.** ר"ה למעשרות תשרי דהכי תני ליה לקמן (דף ג.) צביריתא ותשרי סמוך לגמרו הוא דכל ימות החמה מנחם ליצב נגרנות צשצדות: **צא' צשצרי ר"ה לנשים נלאי הלחם לטטרום.** לתחילת שנות מלכים דפרסישית צריש פרכין (דף ג.): **קאי אהא לאשמועינן.** **א** [כדלמרין צריש פרכין (דף ג.)] דצרי נחמיה צן חכליה: **ואי צעיה אימא רב חסדא.** דלצטרקין לאשמועינן כדלמרין דמלכי אומות צתשרי לית ליה הא דרצ פפא דפריש ר"ה לנשים דהכא לטטרות אלא כר' זירא מתני לה לפירושא דלנשים דמתני' דר' זירא מתני ר"ה לנשים לתקופת תמה ולזנה לומר שמונין לצביריתא והילוכן [שן] תקופת החמה ומולדות הלזנה מתשרי: **ור"א היא דלמר צשצרי נברא העולם.** לקמן צפרכין (דף ג.): **רב נחמן בר יצחק אמר.** ר"ה לנשים דתנן הכא לדין תנא שהקצ"ה דן צתשרי את כל צאי העולם כל הקורות אותם עד תשרי הצא: **דכתיב עיני ה' אלהיך צה מראשית השנה.** הנגזרות עליה: שהקדש

והרי יובלות ר' ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה היא **א** [ורב אשי אמר ארבע ראשי השנים הם שהן בארבע ראשי חודשים באחד בשבט כב"ש ה"ק שלושה לדברי הכל באחד בשבט מחלוקת כ"ש וב"ה: ר' אלעזר ור"ש אומרים באחד בתשרי: א"ר יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו שנאמר ילבשו כרים הצאן ועמקים יעטפו בר יתרועעו אף ישירו ר"מ סבר אימתי לבשו כרים הצאן בזמן שעמקים יעטפו בר ואימתי עמקים יעטפו בר באדר מתעברות באדר ויולדות באב ר"ה שלהן אלול ר' אלעזר ור"ש אומרים אימתי לבשו כרים הצאן בזמן שיתרועעו אף ישירו אימתי שבילים אומרות שירה בניסן מתעברות בניסן ויולדות באלול ר"ה שלהן תשרי ואידך נמי הא כתיב יתרועעו אף ישירו ההוא באפלתא דהויין בניסן ואידך נמי הכתיב ועמקים יעטפו בר ההוא בחרפיייתא דאתיין מאדר בשלמא לר"מ כדכתיב לבשו כרים הצאן בזמן שעמקים יעטפו בר ואיכא נמי יתרועעו אף ישירו אלא לרבי אלעזר ור"ש איפכא מביעי ליה לבשו כרים הצאן בזמן שיתרועעו אף ישירו ואיכא נמי דעמקים יעטפו בר אלא אמר רבא דכ"ע לבשו כרים הצאן בזמן שעמקים יעטפו בר באדר והכא בהאי קרא קמיפלגי **ע** עשר תעשר **א** [בשני מעשרות הכתוב מדבר אחד מעשר בהמה ואחד מעשר דגן ר"מ סבר מוקיש מעשר בהמה למעשר דגן מה מעשר דגן סמוך לגמרו עישורו אף מעשר בהמה סמוך לגמרו עישורו ורבי אלעזר ור"ש סברי מוקיש מעשר בהמה למעשר דגן מה מעשר דגן ר"ה שלו תשרי אף מעשר בהמה ר"ה שלו תשרי: באחד בתשרי ר"ה לשנים: למאי הלכתא אמר רב **א** [פפא לשמרות דתנן **א** שמרי חוב המוקדמין פסולין והמאוחרין כשירין והתנן באחד בניסן ר"ה למלכים ואמריין **א** למאי הלכתא ואמר רב חסדא לשמרות לא קשיא כאן למלכי ישראל כאן למלכי אומות העולם אלא הא דאמר רב חסדא **א** [לא שנו אלא למלכי ישראל אבל למלכי אומות העולם מתשרי מנינן רב חסדא **א** מתניתין אתא לאשמועינן ואיבעית אימא רב חסדא כרבי זירא מתני לה דרבי זירא אמר לתקופה ור"א היא דאמר **א** [בתשרי נברא העולם] לקמן צפרכין (דף ג.): **רב נחמן בר יצחק אמר.** ר"ה לנשים דתנן הכא לדין תנא שהקצ"ה דן צתשרי את כל צאי העולם כל הקורות אותם עד תשרי הצא: **דכתיב עיני ה' אלהיך צה מראשית השנה.** הנגזרות עליה: שהקדש

(א) [צבירות [ע"ג:]] (ב) [ע"ג] י. ושם איתא דר' חסדא אכן מתירינן ואיבעית אימא ר"ח ככדי זרע וכו' מוכח לילמא זבירין? ויבא"ש דהכא איתא רב פפא, (א) [נעליב. וס"ג, ד] [סס] (ב) [נעליב. ג. ו. א.] [פסקהס] קא: כמותות [ז. א.] [ל'קמן י. כ. ע"ג ח. ג.] (ח) [ל'קמן י. ג. א.] (ט) [ל'קמן י. א.] (י) [סנהדרין י. א.] (י) [רש"א, ס] [דלמלא צבירות ד' ט. א.] [ואו ממ"ד, ח] (ט) [ואו ממ"ד, ח] ערוך ופתי. א"ע. העתק מיתולפי גרסאות, (ס) מ"י, (ע) צ"ב"א: והפס"ה,

תורה אור השלם
1. לכשו כרים הצאן ועמקים יעטפו בר יתרועעו אף ישירו: התלים טו ד
2. עשר תעשר את כל תבואת זרעך ויולא השדה שנה שנה ואגמר עד שנה שנה משתרי: ר"ה שלהן אלול
3. ארץ אשר יי אלקיך ידרש אותה תמיד עיני יי אלקיך יהא מרשית השנה ועד אחרית שנה: דברים יא יב
4. תקעו בחודש שופר בבקשה ליום חגגה: התלים פ ד

הגרות הב"ח
(א) נט' נט של רביצ' היא רב אשי אמר: (ב) רש"י ד"ה ר"ה שלהן אלול. דסמוך לגמרו הוא זמן: (ג) ד"ה קאי אהא לאשמועינן דברי בהמיה בן חבליה דאמרין בריש פרכין ס"ד: (ד) הו"ס ד"ה לתקופת סו' לאמר שצרי כל השעות הימים של כל:

מוסף רש"י
לשמרות דתנן שטרי חוב המוקדמין פסולין. קאי אהא למוסף רש"י לעל ג. מתניתין אתי לאשמועינן. בתמיה, כיון דמתניתין כתיב עסקין ולא מיתוקמא אלא צמה, מאי אתי לאשמועינן הוי ככר שניה ועומדת ורבי השני נמשמתי שגור צפי הכל (תבואות י"ז).

(א) נראה דל"ל יעטפו בר צלדר ומתמחי נמי אפילות שעומדות קמה בניסן ואומות צריה.